

MIROSLAV SMEJKAL

PROGRAM ROZVOJE KRAJE: NECHTĚNÉ DÍTĚ NEBO UŽITEČNÝ POMOCNÍK?

M. Smejkal: *Regional development programme: unwanted child or useful helper?* – Geografie–Sborník ČGS, 113, 1, pp. 34–47 (2008). – This paper focuses on analysis of development programmes of regions in Czechia. In the process of designing the regional development policy the regions specify their development priorities and the ways to implement them. The regional development programmes should mirror this process. The programmes are analysed in 3 steps; (i) the quantitative identification of differences and common attributes in the structure of programmes, (ii) the analysis of quality of programmes by means of a check-list of 22 questions, (iii) the interpretation of results of interviewing officials in charge at Regional Offices. Finally, recommendations for a better quality of programmes and thus for a better setting-up and implementation of regional development policy are proposed.

KEY WORDS: development programmes of regions – analysis of quality of programmes – interviewing officials – Czechia.

1. Úvod

Vznikem krajských samospráv k 1.1.2001 došlo k ustavení významného subjektu, který začal formovat tuto politiku na regionální úrovni. V porovnání s krajskými národními výbory zrušenými v roce 1990 jsou krajské samosprávy (dále „kraje“) z pohledu jejich kompetencí a s tím spojené legislativy, jejich finanční základny a v neposlední řadě i jejich personálního obsazení naprosto novými subjekty. Návaznosti v jejich fungování lze spíše vidět (zejména po stránce jejich personálního obsazení) ve vztahu k bývalým okresním úřadům. Političtí představitelé krajů se však rekrutují z velké části z obecních a městských zastupitelstev (Čermák 2004).

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích uvádí, že „kraje ve své samostatné působnosti mj. pečují ve svém územním obvodu, v souladu s místními předpoklady a místními zvyklostmi, o komplexní územní rozvoj, zejména o utváření podmínek pro rozvoj a uspokojování potřeb svých občanů“. Takto definovaná působnost je obecná a zahrnuje nejrozličnější spektrum možných aktivit. Z pohledu problematiky regionálního rozvoje jsou pravomoci krajů stanoveny zákonem č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Jejich formulace je zde rovněž poměrně obecná.

I přesto, že od vzniku krajů uplynulo více jak 6 let, je nutno konstatovat, že kraje se stále učí naplňovat zákony svěřené působností působností v praxi, což lze vidět ve dvou rovinách: stanovení krajských priorit (spočívající v nalezení nejvhodnějšího modelu hospodaření se svým majetkem a stanovení nejvhodnějších forem podpory aktivit ostatních subjektů v území) a stanovení způsobů a postupů pro realizaci priorit včetně nalezení obsahu a způsobu koordi-

nace při realizaci priorit s dalšími příslušnými subjekty jak na vertikální, tak i horizontální úrovni.

V každém kraji probíhá odlišně proces stanovení rozvojových priorit i jejich realizace nejrozličnějšími subjekty včetně způsobu jejich koordinace. Pro realizaci a koordinaci těchto činností je nanejvýš vhodné využít právě strategické dokumenty. Tyto dokumenty vycházejí z metody strategického plánování, která má za cíl aktivovat aktéry a vyřešit možné střety řady různých cílů a zájmů (často navzájem protichůdných), které jsou prosazovány a obhajovány množstvím nezávislých a odlišných subjektů (veřejná sféra, soukromý sektor, neziskový sektor). Existuje mnoho „rozvojových voleb“ a jednou z nejdůležitějších součástí procesu strategického plánování je dohadování jeho různých aktérů o potřebnosti a uskutečnitelnosti jednotlivých „voleb“ a s tím související vyjednávání o sladění či případně omezení individuálních zájmů a potřeb (Vozáb 1999).

Mezi strategické dokumenty patří právě i programy rozvoje krajů. Ty vycházejí ze zákona č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje v platném znění, který je definuje jako základní programové dokumenty realizační fáze strategie regionálního rozvoje na úrovni kraje. Zpracování jejich počátečních verzí proběhlo podle jednotné metodiky (DHV CR, Agentura pro reg. rozvoj Ostrava, Metod Konzult IPM 2000). Programy rozvoje krajů by měly odrážet místně specifický proces tvorby priorit regionálního rozvoje na území krajů a zároveň by měly poskytovat možnost, jak ho identifikovat a zhodnotit, což lze označit jako vstupní hypotézu práce. Vzhledem k jejich charakteru by měly být vnímány jako klíčové rozvojové dokumenty na úrovni kraje. Prověření této hypotézy spočívající v kritické analýze těchto dokumentů a nalezení společných znaků i odlišností při jejich zpracování a realizaci včetně zevšeobecnění zjištěných poznatků a návrhu doporučení pro zkvalitnění procesu formování a realizace rozvojové politiky na území krajů je cílem této práce.

Programy rozvoje krajů by měly být základním východiskem pro přípravu jednotlivých regionálních operačních programů v Česku nezbytných pro čerpání strukturálních fondů. Tento proces v Česku v současnosti velmi intenzivně probíhá. Z pohledu existující literatury stojí dnes právě operační programy v centru zájmu a literatura o nich rychle narůstá. Přehled literatury spojené s např. s ex-ante hodnocením operačních programů v Česku přehledně podává Blažek (2003). Účinností a efektivností programů regionální politiky se zaměřením na operační programy se zabývá Hartlová (2004). Navíc existuje rozsáhlá literatura o operačních programech v zemích EU. Jako příklad zájmu o tuto problematiku lze uvést pětidílnou metodologickou příručku Evropské komise (EC 1999) nebo existenci monotematického čísla časopisu *Regional Studies* věnovaného evaluacím politiky soudržnosti EU s pracemi jako např. Bachtler, Wren (2006); Batterbury (2006); Blažek, Vozáb (2006) aj. Velmi podrobně se touto problematikou zabývá Bachtler (např. Bachtler 1995; Bachtler, Downes 2001).

K programovým dokumentům v Česku nenapojených na „evropskou větev“ je dostupná literatura ve výrazně menším rozsahu. Jedná se např. o diskusi metodologických přístupů k problematice strategických plánů (Vozáb 1999, Kubica 2000, Perlín 2002) nebo hodnocení konkrétních strategických plánů rozvoje mikroregionů (Srb 1999, Borodinová 2002, Geršlová 2003, Doubravová 2005). Náhled na tyto programy v obecném kontextu je proveden v práci Blažek, Vozáb (2004). K programům rozvoje kraje však dosud v podstatě žádná literatura v Česku neexistuje. Lze uvést spíše vzácné výjimky jako např. odborné studie zadaných např. MMR (DHV 2007). Zároveň existují i různé

příručky pro zpracovatele těchto dokumentů a některé sborníky (Barents Group 1998; Rektorík, Šelešovský 1999). Přesto však tato problematika stojí dosud v Česku mimo zájem odborné veřejnosti.

2. Soustava strategických a programových dokumentů v Česku

Programy rozvoje krajů jsou součástí soustavy strategických a programových dokumentů v Česku, kterou lze rozdělit následujícím způsobem:

- strategické a programové dokumenty zpracováváné na úrovni státu
- strategické a programové dokumenty pro využití strukturálních fondů Evropské unie
- strategické a programové dokumenty na úrovni kraje
- rozvojové dokumenty zpracováváné pro území dobrovolných svazků obcí (mikroregionů) nebo pro jednotlivá města a obce.

Tabulka 1 poskytuje přehled vybraných strategických a programových dokumentů v Česku. Ve směru zleva doprava a shora dolů jsou zároveň vyjádřeny jejich vzájemné vertikální vazby (nikoli ale ve smyslu nadřazenosti a podřízenosti, ale ve smyslu konkretizace „vyšších“ programů). Je však třeba říci, že zejména v případě tematických operačních programů a regionálních operačních programů se jedná o naprosto rovnocenné dokumenty, které se z pohledu možnosti financování nejrůznějších aktivit prostřednictvím strukturálních fondů vzájemně doplňují. Stejně tak je velmi slabá vazba mezi ročními programy (plány) na jednotlivých úrovních. Z tabulky je zřejmý poměrně velký počet dokumentů a lze v tomto smyslu hovořit v Česku o určitém „přeprogramování“ (Blažek, Vozáb 2004).

3. Analýza programů rozvoje jednotlivých krajů

Analýza si primárně neklade jako hlavní cíl detailně vyhodnocovat a srovnávat kvalitu jednotlivých programů rozvoje krajů (i když toto hodnocení je také

Tab. 1 – Soustava strategických a programových dokumentů v Česku

	Národní úroveň	Regionální úroveň	Lokální úroveň
Národní zdroje	Strategie regionálního rozvoje (SRR)	Strategie regionálního rozvoje kraje Program rozvoje kraje (PRK)	Strategie rozvoje svazků obcí, měst, obcí, strategie místních akčních skupin (MAS)
	Odvětvové koncepce	Odvětvové koncepce	Odvětvové koncepce
	Roční regionální a odvětvové rozvojové programy	Roční akční plány	Roční plány aktivit
Evropské zdroje	Národní rozvojový plán (NRP)		
	Národní strategický referenční rámec (NSRR)		
	Tematické operační programy (TOP)	Regionální operační programy (ROP)	

Tab. 2 – Základní odlišnosti a společné znaky struktury jednotlivých programů rozvoje krajů

Hodnocený ukazatel	Zhodnocení
Aktualizace PRK	Programy mají návaznost na strategie rozvoje krajů zpracované ještě před vznikem krajů. Ve 3 krajích byla tato strategie zpracována cca v roce 2006 a tím se stala výchozím dokumentem pro následně aktualizovaný PRK. V několika případech předcházelo vzniku aktualizovaného PRK zpracování strategie rozvoje kraje. Aktualizováno bylo 10 dokumentů, přičemž téměř všechny byly aktualizovány cca v letech 2005–2007 a výběrem priorit a opatření reagovaly na volební období krajských samospráv a na přípravu Česka na čerpání strukturálních fondů v období 2007–2013.
Zpracovatelé PRK	Nejčastějším zpracovatelem je „místní“ rozvojová agentura nebo sám příslušný krajský úřad. Nevyskytl se zpracovatel, který by zpracoval alespoň 2 současně platné dokumenty.
Obecná struktura dokumentů	Struktura je do značné míry podobná – socioekonomická analýza v rozsahu min. 1/2 celého dokumentu zakončená analýzou SWOT (vyjma 2 dokumentů, kde byla zpracována strategie rozvoje), následuje vymezení problémových mikroregionů. Poté jsou zformulovány vize (globální cíle) následované popisem jednotlivých priorit a opatření a na závěr je uvedena implementace a monitoring programu. Konkrétní akční plány (roční nebo víceleté) jsou u 6 krajů.
Struktura strategické části	Obecně lze u celé této části konstatovat různou terminologii. Většinou je nejprve naformulována vize, vždy ale s obdobně obecným obsahem. Tato vize je rozvedena do jednoho či častěji více globálních (hlavních, strategických) cílů. Ve většině případů jsou jednotlivé cíle napojeny na problémové okruhy, (priority). Ty jsou dále rozepsány do dílčích (specifických, strategických cílů) a dále do opatření. Počty opatření se pohybují od 12 do 72 v závislosti na jejich podrobné specifikaci. Opatření jsou pak více či méně rozvedena do jednotlivých položek. Často se zde objevují položky jako kritéria pro výběr projektů, cílové skupiny, geografické pokrytí apod., které byly navrženy ve zmíněné metodice (DHV CR, Agentura pro reg. rozvoj Ostrava, Metod Konzult IPM 2000). V případě aktualizovaných dokumentů se taktéž jedná do značné míry i o vliv setrvačnosti z předchozích verzí dokumentů. Za zmínku ale stojí, že u dokumentů aktualizovaných v poslední době lze vysledovat zřejmý trend ke zjednodušení této části a ke zvyšování její podobnosti včetně terminologie (vize, globální cíl, priority, opatření, aktivity), což lze připsat aplikací zkušeností jednotlivých krajů s přípravou ROP, které mají obdobnou strukturu.

součástí práce). Cílem je zejména zaměřit se na nalezení klíčových skutečností a souvislostí, které jsou pro zpracování a realizaci těchto dokumentů relevantní. Analýza jednotlivých programů rozvoje krajů spočívala v následujících 3 krocích:

1. „Kvantitativní“ identifikaci odlišností a společných znaků struktury jednotlivých programů
2. „Kvalitativním“ posouzení silných a slabých stránek programů na základě konfrontace těchto dokumentů s tzv. check-listem otázek (viz tab. 3) zaměřených na kvalitu dokumentu. Jako základ tohoto check-listu byla využita metodika pro hodnocení ROP (Blažek 2006), která byla přepracována a modifikována pro podmínky programů rozvoje kraje.
3. Zhodnocení procesu přípravy a praktického využívání programů s využitím názorů relevantních osob z jednotlivých krajských úřadů pomocí vlastního dotazníkového šetření. V tomto smyslu Příkryl (2002) naznačuje, že program je kvalitní zejména v případě, pokud je intenzivně využíván.

Posouzeny byly aktuální verze programů rozvoje všech krajů převzaté z webových stránek krajů včetně Prahy, a to k termínu 10.11.2007. Její dokument byl do hodnocení zahrnut taktéž, i když se jedná o strategický dlouhodobý plán a možnosti jeho naplňování jsou u Prahy jako města výrazně odlišné než u ostatních krajů. V případě Jihočeského kraje byl hodnocen návrh PRK tohoto kraje, který se však jevil jako kvalitnější než aktuálně platná verze PRK.

3.1. Identifikace základních odlišností a společných znaků struktury jednotlivých programů

Bylo již zmíněno, že u vzniku PRK byla společná metodika (DHV CR, Agentura pro regionální rozvoj Ostrava, Metod Konzult IPM 2000) a proto první verze dokumentů byly po formální stránce velmi podobné. Následující část se snaží mj. ukázat, zda během 7 let prací na těchto dokumentech došlo k nějakému posunu v přístupech k jejich základní struktuře. Shrnutí výsledků obsahuje tabulka 2.

3.2. Posouzení kvality programů pomocí „check-listu“

Tabulka 3 obsahuje bodové zhodnocení kvality programů jednotlivých krajů dle jednotlivých ukazatelů. Kvalitu programů lze přitom vnímat 2 způsoby:

1. I když tvorba programů vychází ze specifických podmínek v jednotlivých krajích a lze jen těžko najít univerzální a dokonalý koncept dokumentu, modifikovaný „check-list“ dává představu o optimální struktuře a obsahu těchto dokumentů a zároveň umožňuje jejich relativně rychlé hodnocení včetně jejich vzájemného porovnání. Následující hodnocení (včetně návrhu jeho metodiky) si kladlo za cíl splnit zejména tento požadavek.
2. Detailnější hodnocení dokumentů s důrazem na jeho obsahovou stránku (zejména návrhové části) může být provedeno zejména subjektem, který byl do prací na PRK zapojen již od fáze přípravy a má znalosti o všech relevantních souvislostech.. Tyto ambice mělo následné hodnocení pouze v omezené míře.

Pro určení celkové kvality daných programů byl získán součet bodů za všechna hodnotící kritéria a poté i spočten průměrný počet bodů připadajících na jedno hodnotící kritérium. Tuto hodnotu lze označit jako orientační indikátor kvality programů. Nabízí se tedy možnost relativně podrobně se zabývat srovnáváním hodnot za jednotlivé skupiny ukazatelů i výsledných orientačních indikátorů mezi jednotlivými kraji. To však může do určité míry zavádějící, protože chybějící či relativně méně zpracované části programu neznamenaají, že by nebyly v jiných podkladech kvalitně zpracovány. Prvním příkladem jsou např. již zmíněné programy krajů navazujících na zpracované strategie rozvoje, které neobsahují analytickou část a pouze přebírají ze zmíněných strategií stanovení vizí, globálních cílů a priorit bez jejich zdůvodnění. Proto tyto části nebyly hodnoceny vůbec. Jako druhý příklad lze uvést kraj Vysočina, jehož program dosáhl nejnižší hodnoty na jeden ukazatel ze všech krajů s velmi obecným systémem implementace a monitoringu. Tento systém je ale aplikován na velmi vysoké úrovni pro grantové programy kraje financovaných z Fondu Vysočina, přičemž tyto grantové programy významně přispívají k realizaci PRK kraje Vysočina. Z tohoto pohledu se snaží hodnocení kvality jednotlivých PRK zejména upozornit na ty dokumenty (či jejich části), které jsou hodné následování. Na základě výsledků hodnocení nejlépe vychází dokument hl. m. Prahy, což ale do jisté míry vyplývá z jeho specifiky ja-

Tab. 3 – Kvalitativní hodnocení jednotlivých programů rozvoje krajů

Oblasti hodnocení	PAK	VYS	LBK	HKK	KVK	JHC	MSK	OLK	ZLK	JHM	StČ	ULK	PLK	Pha
1. Vyhodnocení zkušeností z předchozích verzí programu 1.1. V případě, že program rozvoje kraje byl již aktualizován: jak podrobně a kvalitně byla provedena analýza zkušeností s realizací předchozí verze programu?	1	1	3		4	5	1	1		1	1	2		
2. Hodnocení situační analýzy a analýzy SWOT 2.1. Do jaké míry je situační analýza problémově zaměřená? 2.2. Do jaké míry byly v situační analýze nalezeny vývojové trendy v dílčích sférách a jejich vzájemné vazby? 2.3. Jak podrobná a kvalitní je metodika pro vymezení problémových mikroregionů, kterým by měla být věnována zvláštní pozornost? 2.4. Do jaké míry se podařilo v analýze SWOT shrnout nejvýznamnější zjištění ze situační analýzy a seřadit je podle jejich významu?	2 3 5 3	3 4 5 3	 4 3	 3 3	5 4 4 5	4 3 5 3	 3 1 5	4 3 5 3	4 3 5 1	 4 3 3	 3 2 3	3 3 2 3	5 4 4 4	 4
3. Hodnocení zdůvodnění a konzistence navrhované strategie 3.1. Jak podrobná a jasná je navrhovaná strategie programu (stanovení globálního a specifických cílů, zdůvodnění priorit atd.)?	4	1		3	3	5	3	5	5		3	4	4	5
4. Hodnocení kvality navržených priorit a opatření 4.1. Byly problémy, na jejichž vyřešení jsou opatření zaměřena, identifikovány v analýze a v analýze SWOT? 4.2. Jsou některá opatření/aktivita v rámci programu "priorizována"? 4.3. Jsou u každého opatření uvedeny dostatečně konkrétní typy předpokládaných aktivit (typových projektů)? 4.4. Jsou u opatření uvedeny způsoby jejich realizace (individuální projekty, grantový program)? 4.5. Mají jednotlivé priority/opatření/aktivita určený subjekt zodpovídající (informující) za jejich plnění?	4 1 4 1 3	4 1 1 1 2	5 5 4 1 5	4 1 5 3 1	4 1 3 4 4	4 1 3 4 4	4 4 4 1 5	4 4 4 4 5	4 3 4 1 4	4 1 4 2 4	4 2 4 1 2	4 1 4 4 3	5 5 4 4 3	4 5 4 4 5
5. Hodnotitelnost programu 5.1. Jsou globální cíl a specifické cíle formulovány způsobem umožňujícím měřit a hodnotit jejich naplňování? 5.2. Jsou na úrovni priorit a opatření uvedeny kvantifikované indikátory (formou výstupů, výsledků a dopadů)?	4 1	 1	3 4	1 1	3 5	3 1	2 1	1 5	1 3	2 3	1 3	1 3	1 3	2 4
6. Finanční plán 6.1. Existuje finanční plán programu včetně konkrétní specifikace nákladů a zdrojů jejich krytí?	1	1	2	2	5	5	3	5	4	5	4	4	2	4
7. Kvalita implementačního a monitorovacího systému 7.1. Do jaké míry je jasné specifikováno, které instituce budou plnit konkrétní funkce v rámci implementačního systému? 7.2. Jak kvalitní je monitorovací systém včetně jasných vymezení kompetencí a zodpovědností? 7.3. Jsou součástí/pokračováním programu akční plány (jednoleté, víceleté)? s konkrétně definovanými (zejména z pohledu zodpovědnosti) projekty?	2 3 2	1 1 1	4 3 2	2 1 1	5 5 5	5 1 5	1 1 3	4 4 5	4 3 5	1 1 4	2 2 4	5 3 5	1 1 1	5 5 4

Tab. 3 – pokračování

Oblasti hodnocení	PAK	VYS	LBK	HKK	KVK	JHC	MSK	OLK	ZLK	JHM	StČ	ULK	PLK	Pha
8. Ostatní														
8.1. Do jaké míry je plánováno zajištění informovanosti a publicity během realizace PRK?	1	1	1	1	1	4	1	1	1	1	3	1	1	3
8.2. Do jaké míry bylo při průběhu zpracování PRK intenzivně využito ostatních subjektů působících v území včetně projednávání s veřejností (mimo procesu SEA a mimo pracovních skupin)?	2	2	5	1	4		4	1	2	4	1	1	3	3
8.3. Obsahuje metodika vytvoření programů nějaké nové, inovační prvky?	4	1	3	3	5	4	3	4	4	2	3	4	4	4
8.4. Je výsledný dokument (případně jeho dílčí části) dostatečně, přehledně a úplně prezentován na webu? Jsou zde aktuální informace?	3	3	4	2	4	3	3	3	4	2	3	2	3	2
8.5. Do jaké míry je navržen a využíván kvalitní systém aktualizace PRK?	3	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	2	3
Součet bodů	5761	39	62	44	84	72	56	76	67	49	55	61	64	70
Průměr bodů připadající na 1 ukazatel	2,59	1,86	3,26	2,10	3,82	3,60	2,55	3,45	3,19	2,58	2,50	2,77	3,05	3,89

Zdroj: Upraveno podle Blažek (2006)

Pozn.: Míra splnění dané otázky byla ohodnocena pomocí bodové škály v rozpětí 1–5 (1 bod je nejhorší hodnocení, 5 bodů nejlepší). Počet udělených bodů označuje zejména míru naplnění kritéria vzhledem k ostatním krajům.

ko strategie města. Velmi dobrou kvalitu programu vykazují také programy Karlovarského, Olomouckého, Zlínského, Libereckého a Jihočeského kraje. Shodou okolností jde o programy, na které navazují roční či víceleté akční plány. Z toho pohledu lze dovodit, že existence ročních akčních plánů „nutí“ pořizovatele programu do podrobnějších specifikací aktivit, gescí a zodpovědností. Samu existenci akčních plánů však nelze automaticky považovat za záruku vysoké kvality programu. Nejčastěji hodnocené programy jsou vesměs naprosto obecné v části Implementace a monitoring a jsou bez jakéhokoli pokusu o kvantifikaci priorit, opatření a aktivit. Stejně jako v předchozí části, i zde lze zaznamenat významný nárůst kvality programů připravených v letech cca 2006 a 2007 a vycházejících z aplikace zkušeností krajů nabytých při přípravě jednotlivých ROP.

Tabulka 4 dále obsahuje podrobnější komentář ke skutečnostem zjištěným při hodnocení jednotlivých skupin ukazatelů.

Zvláštní komentář si zasluhuje otázka míry zohlednění regionálních specifik v těchto programech. Programy si jsou většinou velmi podobné v až příliš širokém a obecném záběru při formulaci vizí a globálních cílů i při stanovení priorit a částečně i opatření. To lze ale do jisté míry přičíst i doposud velmi podobným rozvojovým potřebám na území krajů. Různorodost mezi kraji se promítá většinou až na úrovni konkrétních aktivit. Přesto ale je bezesporu možné a vhodné více zohlednit regionální specifika při přípravě samotné strategie programu. Jako inspirativní může být uveden dokument Olomouckého kraje s rozdílnou strategií pro jeho realizaci v jednotlivých regionech tohoto kraje.

3.3. Hodnocení praktického využívání programů pomocí vlastního šetření

Pro toto hodnocení bylo využito odpovědí na dotazy elektronicky zaslaných na jednotlivé krajské úřady (převážně na vedoucí oddělení regionálního rozvoje) Dotazy úmyslně nebyly formalizovány do tabulek, aby umožnily různé formy a rozsahy odpovědí. Na výše uvedené dotazy byly získány odpovědi z 11 kra-

Tab. 4 – Komentář k hodnocení kvality programů rozvoje krajů

Skupina ukazatelů	Komentář ke zjištěným skutečnostem
Zkušenosti z předchozích verzí programu	U 3 aktualizovaných dokumentů bylo provedeno vyhodnocení zkušeností z realizace předchozích verzí programu (ať již formou vyhodnocení počtu realizovaných projektů nebo slovním popisem těchto zkušeností). Vesměs se jednalo o dokumenty pořízené v letech 2006 a 2007. Velmi podnětný je např. dokument Jihočeského kraje.
Kvalita analytické části	
Vlastní analýza a analýza SWOT	Všechny dokumenty disponují zevrubnou analýzou (většinou ale nedostatečně problémové zaměřenou) zakončenou rozsáhlou analýzou SWOT, která však pouze v případě Moravskoslezského a Karlovarského kraje byla prioritizována.
Problémové mikroregiony	Vymezeny téměř ve všech programech, případně byly vymezeny v jiných materiálech kraje a v tomto případě také byly hodnoceny (kraj Vysočina). Přístup k jejich vymezení lze charakterizovat následujícími 3 variantami: <ul style="list-style-type: none"> – problémové mikroregiony jsou vymezeny v souladu s principem koncentrace (zahrnují cca 20–40 % obyvatelstva kraje) a jsou vymezeny stejně pro všechny problémové okruhy (opatření) – 9 krajů – problémové mikroregiony jsou vymezeny obecněji (např. venkovské obce) a liší se svým vymezením pro jednotlivé problémové okruhy (opatření) – 3 kraje – problémové mikroregiony nejsou vymezeny – 2 kraje. Pokud jsou problémové mikroregiony vymezeny dle varianty a), většinou se jedná o obvody pověřených obecních úřadů (obcí II. stupně). Vymezení problémových mikroregionů se liší počtem ukazatelů i jejich obsahem. Ve všech krajích je však jedním z ukazatelů míra nezaměstnanosti. Nakonec ale všechny kraje nějak vymezily své problémové mikroregiony (i mimo své programy rozvoje), protože při implementaci opatření 1.1. Společného regionálního operačního programu (SROP) byly všechny kraje vyzvány k jejich definování, aby projekty podnikatelských subjektů z těchto regionů mohly být prostřednictvím tohoto opatření podporovány ze strukturálních fondů.
Strategie programu	Zhruba polovina všech programů rozvoje krajů obsahuje vizi, specifické cíle, priority a opatření bez odůvodnění jejich formulace a výběru (strategie programu). I ve většině zbylých případů je ale strategie popsána spíše formálně. Absence zdůvodnění je samozřejmě opodstatnitelná v případech, kdy přípravě PRK předcházelo zpracování Strategie rozvoje kraje (případně jiných relevantních dokumentů). V ostatních případech to ale naznačuje na skutečnost, že tyto části byly mnohdy pouze přebrány bez hlubší diskuse z dřívějších verzí dokumentů.
Kvalita navržených priorit a opatření	
Věcné zaměření priorit a opatření	Z pohledu priorit programů (problémových okruhů) je v podstatě vždy zastoupen ekonomický rozvoj, technická infrastruktura, lidské zdroje včetně příslušné infrastruktury, cestovní ruch a životní prostředí. Priority, dílčí cíle a opatření se snaží vykrývat v podstatě všechny činnosti v regionu mající rozvojový charakter. Na této úrovni jsou programy rozvoje krajů velmi podobné, i přes zřejmá specifika jednotlivých krajů. Výrazné rozdíly mezi kraji jsou pouze u možných aktivit naplňujících opatření. Priority a opatření jsou jen zřídka prioritizovány, a to z hlediska odvětvového i územního. Opatření jsou v podstatě ve všech dokumentech dále specifikována, ale většinou často formálně. To se týká i specifikace subjektů zodpovědných za naplňování daných opatření (aktivit). Charakteristickým znakem je podrobnější popis u opatření zaměřených na rozvoj infrastruktury (zejména té, kde kraj má přímé pravomoci).

Tab. 4 – pokračování

Skupina ukazatelů	Komentář ke zjištěným skutečnostem
Územní specifikace priorit a opatření	Většina programů obsahuje vymezení problémových mikroregionů. Jen výjimečně se ale tato skutečnost odráží ve způsobech implementace opatření (aktivit). Nejčastěji se objevuje logické zaměření opatření v oblasti rozvoje venkova na pouze venkovské oblasti, vzácněji na obce do určeného počtu obyvatel.
Kvantifikace cílů a opatření programu	U většiny programů jsou globální a specifické cíle formulovány natolik obecně a navíc bez uvedení konkrétních indikátorů, že bude jen obtížně možné měřit jejich naplňování. U opatření byly většinou definovány konkrétní ukazatele výstupů, méně již výsledků a dopadů. I v případě výstupů však téměř nikde nejsou uvedené buď výchozí nebo předpokládané dosažené hodnoty.
Finanční část programů	Financování realizace programů bylo posuzováno z pohledu, zda jsou u jednotlivých opatření (priorit, aktivit aj.) uvedené finanční částky plánované pro jejich realizaci. Specifikace těchto finančních podmínek však vychází ze stejných klíčových problémů jako u stanovování priorit a implementace. Do finančního vyjádření realizace programu by měly být zapojeny finanční zdroje všech subjektů v rámci území krajů, které se podílejí na naplňování příslušného dokumentu, což prakticky není proveditelné. U většiny dokumentů se tedy tato část omezuje pouze na velmi obecný popis možných zdrojů pro financování daných opatření (aktivit). Některé kraje (Karlovarský, Jihočeský, Jihomoravský, Jihočeský) se ale již pokusily o důkladnou predikci finančních prostředků vyčleněných z rozpočtů příslušných krajů pro realizaci programu (včetně zapojení evropských zdrojů).
Implementační a monitorovací systém	Často jsou pouze obecně popsány základní přístupy k implementaci. Velká obecnost této části svědčí o potřebě dalších metodických podnětů a diskusí. Programy jsou ale de facto implementovány i v případech, kdy o tom není v nich ani zmínka. Kraje, obce i další subjekty realizují své aktivity (grantové programy, individuální projekty) způsobem daným svými více či méně striktními pravidly. Tyto aktivity jsou prakticky vždy ve shodě s programy rozvoje kraje. Monitoring je taktéž většinou zpracován velmi obecně. Určitým pokrokem je existence a realizace akčních plánů. Akční plány pro jednotlivé roky (resp. víceleté plány) jsou zpracovávány pouze v 6 krajích včetně Prahy a jsou ročně vyhodnocovány. Z velké části ale obsahují pouze aktivity kraje (jako instituce), protože tyto aktivity jsou z pohledu krajů jako institucí sledovatelné a popsitelné. Jde tedy spíše o monitoring dílčích programů a projektů, nikoli o monitoring celého programu. Ucelený systém monitoringu (od celého programu až po aktivity) lze najít např. u Karlovarského kraje (v případě, že bude skutečně plnohodnotně realizován.).
Ostatní hlediska	Všechny aktuální verze programů jsou relativně přehledně vyvěšeny na příslušných webových stránkách krajů. Neexistují komunikační plány ani popis aktualizace programu. Všechny programy byly vytvářeny za pomoci pracovních skupin ustavené většinou pro jednotlivé problémové okruhy (priority). V pracovních skupinách byly zastoupeny nejrůznější subjekty. V některých případech byl ustaven i tzv. Řídící výbor pro zpracování programu.

ju. Ve většině byly odpovědi relativně stručné, v rozsahu jedné či několika vět na danou otázku. Přehled skupin dotazů a odpovědí obsahuje tabulka 5.

4. Zobecnění poznatků z předchozích analýz a závěrečná doporučení

V předchozí části bylo provedeno hodnocení jednotlivých PRK z pohledu jejich struktury, obsahové kvality a jejich praktického využívání. Z pohledu je-

Tab. 5 – Shrnutí výsledků šetření praktického využívání programů rozvoje krajů

Otázka	Odpověď
Úvodní dotazy	
Zapojení široké veřejnosti	S výjimkou "povinné" procedury SEA byla do zpracování programů široká veřejnost zapojena jen v menším množství případů, a to většinou formou možnosti připomínkování dílčích výstupů přes webové stránky (s výjimkou pořádání diskusních seminářů u některých krajů). Obvykle byli při přípravě programů využiti zástupci nejrůznějších odborných subjektů prostřednictvím pracovních skupin.
Dotazy objektivního charakteru	
Četnost využívání PRK	Odpovědi na četnost využívání programu samotnými pracovníky odborů regionálního rozvoje (tedy těmi, kteří k programu mají nejbližší) se poměrně lišily. Od relativně neurčitých odpovědí „často“ nebo „nelze jednoznačně odpovědět“ byly odpovědi „v rozpětí 3x do týdne“ i „1x za měsíc“. Kontinuálně je využíván strategický plán hl. m. Prahy.
Zpětná vazba	Zpětná vazba o používání programu ostatními subjekty byla popsána pouze ve smyslu, že ostatní odbory krajských úřadů se programem řídí a ostatní subjekty prokazují při předkládání svých projektů jejich soulad s programem.
Účel využívání PRK	Prakticky všechny odpovědi zdůraznily prokazování souladu předkládaných projektů ze strany nejrůznějších subjektů v území s vlastním programem. Ve 3 případech bylo zmíněno využití analytické části programu pro další účely. Jen ve 3 případech bylo alespoň okrajově zmíněno využití programu pro přípravu odvětvových koncepčních dokumentů krajů. V případě Zlínského kraje byla zmíněna potřeba programu pro utváření strategických plánů obcí či mikroregionů. Jen v případě Olomouckého kraje byla v odpovědi naznačena potřeba programu při sestavování dílčích částí rozpočtu kraje.
Systém a četnost aktualizace PRK	Programy jsou v drtivé většině aktualizovány ad hoc, tzn. že nejen že systémy aktualizace nejsou zakomponovány přímo v nich (viz předchozí hodnocení), ale ani tento systém není nastolen „mimo“ program.
Existence grantového programu pro problémové mikroregiony	Ve 4 případech kraje mají své vlastní objemově malé grantové programy zaměřené na podporu problémových mikroregionů, přičemž ale pouze v případě Pardubického kraje jde o program zaměřený na úzký počet (rozlohou i počtem obyvatel) mikroregionů definovaných v PRK. To svědčí o skutečnosti, že kraje prakticky nerealizují žádnou „klasickou“ regionální politiku. K obdobnému závěru dochází taktéž DHV (2007)
Dotazy subjektivního charakteru	
Význam a smysl PRK	Lze konstatovat velkou rozdílnost odpovědí. Ve 2 případech byly citovány "učebnicové poučky" ohledně významu těchto dokumentů. V 1 případě byla konstatována pouze nutnost mít dokument bez bližšího vysvětlení, v 1 případě potřeba mít pomůcku při rozhodování, v 1 případě je program vnímán jako určitá „střecha“ ostatních programových dokumentů kraje, v 1 případě zdůrazněna potřeba vícerozsortního pohledu na území, v 1 případě potřeba existence aktualizovaných údajů o území a v 1 případě dokonce bylo uvedeno, že program velký smysl nemá. Tato neujasněnost názorů na smysl a význam programu je zarážející zejména z toho důvodu, že respondenty byly osoby, které jsou tomuto dokumentu pracovní nejbližší. Z tohoto pohledu je tedy důležité poznání, že prakticky neexistuje ujasněný a jednoznačný názor na smysl dokumentu.
Kvalita PRK	V podstatě ve všech případech byla kvalita dokumentu obecně popsána jako dobrá, popřípadě se respondenti této otázce vyhnuli.

Tab. 5 – pokračování

Otázka	Odpověď
Silná a slabá místa PRK	Z pohledu slabých stránek ve 4 případech byla zmíněna určitým způsobem absence priorit, případně návazného akčního plánu. Je důležité, že sami zpracovatelé vidí toto jako problém. Chybějící monitoring vlastního programu byl jako problém pocítován pouze v 1 případě. Dále lze konstatovat rozdílnost představ zástupců krajů o silných stránkách jejich dokumentů (možnost zpracování dokumentu podle vlastních představ, jeho univerzálnost atd.). V jednom případě jako silná stránka byla uvedena právě obecnost programu.
Vztah PRK ke krajským koncepcím	Program je vnímán nejčastěji pouze jako průsečík těch nejpodstatnějších věcí z oborových koncepcí či maximálně jako nadřazený dokument pro ostatní krajské koncepce. Sám o sobě však neposkytuje žádnou přidanou hodnotu. Toto pojetí programu však naprosto rezignuje na jeho „úkol“ stanovování mezirezortních priorit, což odpovídá i předchozím zjištěním.

jich struktury lze zdůraznit vysokou různorodost terminologie používanou při zpracování návrhové části (i když obsahově jde o velmi podobné struktury), což může být na jedné straně způsobeno skutečností, že programy zpracovávají různí zpracovatelé s odlišným „know-how“ a na druhé straně nedostatečným posunem prací na metodice tvorby těchto dokumentů. V souvislosti s přípravou jednotlivých ROP však lze zaznamenat v poslední době určitý posun ke sjednocení i této části.

V otázce kvality programů stále přetrvává přílišný rozsah analytické části, která je často jen popisně (nikoli problémově) pojata. Jen výjimečně se objevuje priorizovaná analýza SWOT. Stejně tak většinou nejsou priorizovány ani jednotlivé části návrhových pasáží programu (priority, opatření, aktivity). Nedostatečná je i jejich kvantifikace, což velmi ztěžuje (ne-li znemožňuje) kvalitní monitoring a hodnocení programu. I když programy většinou mají relativně dobře vymezené problémové mikroregiony, v samotných programech není při popisu realizace jednotlivých opatření a aktivit jejich existence vůbec zohledněna. Významná část programů obsahuje pouze velmi obecnou a vágní implementaci, která se nepromítá do určení jasných gescí za plnění programu a do rozpracování programů do ročních (víceletých) prováděcích plánů. I zde však zejména u programů připravených v letech 2006–2007 lze zaznamenat zřetelný posun v jejich kvalitě spočívající ve využívání zkušeností, které kraje získaly s přípravou jednotlivých ROP.

Hodnocení praktického využívání PRK v první řadě potvrdilo správnost rozhodnutí získat informace od úředníků na těch odborech a odděleních krajů, které mají agendu spojenou s PRK na starosti. Z odpovědí vyplynulo, že samy tyto osoby vnímají PRK svým způsobem za problémové dokumenty se stále neujasněnými přístupy k jejich tvorbě a realizaci (otázky na význam a smysl PRK, účel jejich využívání, silná a slabá místa atd.). Tento stav může způsobit komplikace při nahlížení na tyto dokumenty z pohledu jejich důležitosti a významu.

Vstupní hypotéza uvedená na začátku práce se potvrdila jen částečně. Ne všechny programy rozvoje krajů v sobě obsahují jednoznačné (odvětvové i meziodvětvové) priority, kterými se kraje řídí při uplatňování své politiky regionálního rozvoje. Otázkou však zůstává, zda samy kraje mají vůbec tyto priority nastavené, případně zda je vůbec vůle k jejich jasnému nastavení. Práce však ukazuje, že uvedená metodika je pro vzájemné základní porovnání těchto dokumentů možná a funkční.

Při sestavování programů rozvoje jednotlivých krajů tedy nelze najít univerzální návod, který by byl funkční a akceptovatelný pro všechny kraje. Přesto

však lze uvést následující doporučení vycházející i z praktických zkušeností autora, jejichž zohlednění by bezesporu přispělo k lepší kvalitě těchto dokumentů a tím i k lepšímu formování a realizaci rozvojové politiky na území krajů:

- Ze strany centrálních orgánů (případně Asociace krajů ČR) zabezpečit další rozpracování metodiky pro přípravu těchto dokumentů.
- Rozvíjet v regionech formování reprezentativních subjektů v území (partnerů), které na jedné straně mají mandát reprezentativně navrhnout krajské rozvojové priority a na straně druhé garantovat jejich naplňování včetně tvorby informačního zázemí o jejich plnění.
- Ze strany krajů priorizovat jak své odvětvové politiky, tak i celkovou rozvojovou politiku, což mimo jiné zvýší možnosti ostatních subjektů formulovat své rozvojové záměry.
- Ze strany krajů při přípravě dokumentů klást vyšší důraz na ty části, které předchozí analýza identifikovala jako slabá místa (návrh a realizaci jiných opatření a aktivit než pouze infrastrukturní povahy, funkční propojení programů s krajskými rozpočty, kvantifikace cílů, priorit a opatření programů pro zajištění jeho hodnotitelnosti atd.).
- Zabezpečení monitoringu „svrchu“ vyžaduje relativně širokou paletu relevantních statistických ukazatelů. V tomto smyslu je důležité působit na rozšíření poskytování regionálních informací ze strany ČSÚ a zároveň zvýšit schopnosti krajů dané informace vyhodnocovat.

Závěrem lze konstatovat, že proces přípravy a realizace programů rozvoje krajů nabízí jedinečnou příležitost pro zahájení a vedení dialogu o rozvojových prioritách krajů formou skutečného partnerství. Tento proces by měl být v současné době umocněn i přípravou a realizací regionálních operačních programů v jednotlivých regionech soudržnosti. Z pohledů krajů se tak naskytá historická možnost povýšení jejich rozvojové politiky na kvalitativně vyšší úroveň.

Literatura:

- BACHTLER, J. (1995): Regional development planning in Objective 1 Regions, *European Urban and Regional Studies*, 2, s. 339–347.
- BACHTLER, J., DOWNES, R. (2001): Benchmarking Regional Policy in Europe: Patterns, Trends and Issues, University of Strathclyde, European Policies Research Centre, Senior Regional Policymaker Conference, September 2001, 23 s.
- BACHTLER, J., WREN, C. (2006): Evaluation of European Union Cohesion Policy Research questions and policy challenges. *Regional Studies*, 40, č. 2, s. 143–153.
- BARENTS GROUP (1998): Místní strategické plánování – příručka pro vedoucí představitele obcí v České republice, Praha, 36 s.
- BATTERBURY, S. C. E. (2006): Principles and purposes of European Union Cohesion Policy evaluation. *Regional Studies*, 40, č. 2, s. 179–188.
- BLÁŽEK, J. (2003): Forthcoming accession: an outline of impacts in the sphere of regional development and regional policy in the Czech Republic, *European Spatial Research and Policy*, 10., č. 1, s. 27–47.
- BLÁŽEK, J. (2006): Metodika ex ante hodnocení ROP – zpracováno v rámci Ex ante hodnocení ROP NUTS II Severovýchod, 10 s.
- BLÁŽEK, J., VOZÁB, J. (2004): Institutional, organizational and programming context for support of regional development in the Czech Republic: a critique. In: Drbohlav, D., Kalvoda, J., Voženílek, V. (eds): *Czech Geography at the dawn of the Millennium*. Olomouc, Česká geografická společnost, s. 255–268.
- BLÁŽEK, J., VOZÁB, J. (2006): Ex-ante Evaluation in the New Member States: the Case of the Czech Republic, *Regional Studies*, 40, č. , s. 237–248.
- BORODINOVÁ, K. (2002): Strategický plán rozvoje mikroregionu Frýdlantsko. Magisterská práce, PŘF UK, Praha, 99 s.

- ČERMÁK, D. (2004): Politické dráhy regionálních elit. In: Kostecký, T., Vořechová, J. (eds): Regionální elity 2004. Sociologické studie, Praha, Sociologický ústav AV ČR, s. 29–38.
- DHV CR (2007): Zhodnocení regionální politiky krajů v České republice a návrh jejího zefektivnění. Výzkumná zpráva, 182 s.
- DHV CR, Agentura pro regionální rozvoj Ostrava, Metod Konzult IPM (2000): Program rozvoje kraje (PRK) – metodická příručka, 3. finální verze, 111 s.
- DOUBRAVOVÁ, K. (2005): Hodnocení obsahu a postupu zpracování strategických plánů rozvoje mikroregionů. Diplomová práce, PŘF UK, Praha, 95 s.
- EUROPEAN COMMISSION (1999): Evaluating socio-economic programmes, 1–5, Office for off. publ. of the Europ. Comm., Luxembourg.
- GERŠLOVÁ, K. (2003): Regionální a strategické plánování na příkladu mikroregionu Vambercko. Magisterská práce, PŘF UK Praha, 111 s.
- HARTLOVÁ, M. (2004): Hodnocení účinnosti a efektivnosti programů regionální politiky: analýza ex-ante evaluací programových dokumentů. Geografie–Sborník ČGS, 109, č. 1, s. 36–52.
- KUBICA, D. (2000): Aplikace metody strategického plánování v České republice: Diskuze klíčových problémů a voleb. Magisterská práce, PŘF UK, Praha, 90 s.
- PERLÍN, R. (2002): Strategický plán mikroregionu. MMR ČR, Praha, 1. vydání, 52 s.
- PŘÍKRYL, J. (2002): Zhodnocení koncepčních dokumentů obcí a sdružení obcí Pardubického kraje. PROODOS Praha.
- REKTORÍK, J., ŠELEŠOVSKÝ J. (1999): Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací. Masarykova univerzita, Brno, 1. vydání, 140 s.
- SRB, J. (1999): Strategický plán rozvoje mikroregionu Šluknov. Diplomová práce, PŘF UK, Praha, 80 s.
- VOZÁB, J. (1999): Strategické plánování rozvoje měst v České republice. Disertační práce, PŘF UK, Praha, 152 s.

Další materiály:

- Aktualizace Programu rozvoje Ústeckého kraje, listopad 2001, Agentura regionálního rozvoje Euroregionu Labe o.p.s.
- Program rozvoje Jihomoravského kraje –aktualizace 2006, GaREP, spol. s r.o., VÚT, Brno.
- Program rozvoje Karlovarského kraje 2007–2013, říjen 2007, EC Consulting a.s.
- Program rozvoje kraje Vysočina, prosinec 2005–leden 2007, Krajský úřad kraje Vysočina.
- Program rozvoje Libereckého kraje, říjen 2007, Krajský úřad Libereckého kraje.
- Program rozvoje Moravskoslezského kraje, únor 2006, Agentura pro regionální rozvoj, a.s.
- Program rozvoje Pardubického kraje, září 2006, Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje.
- Program rozvoje Plzeňského kraje, duben 2002, Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje, o.p.s.
- Návrh Programu rozvoje Jihočeského kraje 2007–2013, červen 2007, VŠE Praha.
- Program rozvoje územního obvodu Královéhradeckého kraje, leden 2003, Královéhradecká agentura regionálního rozvoje.
- Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje, listopad 2005, BERMAN GROUP, s.r.o.
- Program rozvoje územního obvodu Středočeského kraje, září 2006, CityPlan spol. s.r.o.
- Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje, červen 2002, Metod Konzult IPM, s.r.o.
- Strategický plán hlavního města Prahy, červen 1999, Útvar rozvoje hlavního města Prahy.
- Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje v platném znění.
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích.

S u m m a r y

REGIONAL DEVELOPMENT PROGRAMME: UNWANTED CHILD OR USEFUL HELPER?

After being established, the self-government units (regions) have started to design their regional development policy on regional level. The relevant competencies (powers) of regions given by legislation are relatively large, but very general. These powers consist in specifying development priorities and ways how to implement them. Regional development programmes should mirror the process of formulation and implementation of priorities. This is the initial hypothesis to be examined.

The analysis of regional development programmes was carried out in 3 steps:

1. By evaluation of the available version of programmes consisting in a "quantitative" identification of differences and common attributes in the structure of programmes;
2. In a "qualitative" evaluation of strong and weak points of programmes by the so-called checklist of questions aimed at the quality of documents.
3. By evaluation of practical using of programmes by means of interviewing people.

In the case of an evaluation aimed at identification of differences and common attributes in the structure of programmes the process of formation and updating programmes was taken into account, as well as disparities and similarities concerning the originators of programmes, the structure of programmes (with a view to their strategic part, implementation and monitoring). A very important fact is that the overall structure of all programmes is always very similar, but there are important differences between regions concerning fragments of programmes.

The evaluation of quality programmes was carried out by a checklist with 22 criteria. Generally, we can point out a poor accentuation on a problematical focusing of socio-economical analysis, with SWOT analysis too extensive and without prioritizing. All regions have in some way specified trouble microregions (sometimes not included in the programme). Individual priorities, specific objectives and measures are defined in a similar way because we tried to involve all activities in regions with development character without any prioritizing. Priorities and measures do not include numerical indicators and thus they are not measurable. They only seldom contain at least a partial expression of their financial costs – if any, in most cases through annual action plans. But these plans mostly involve only activities, which fall under the direct competencies of regions. The implementation and monitoring are described in very general terms. It is due to the lack of relevant partners in the territory, which should be responsible for implementation of some activities.

Points were allocated for the criteria mentioned in the checklist, average number of points for 1 criterion was counted up and total ranking of regions was drafted out. In general, programmes with action plans reached higher values. These action plans may force submitters of programmes to a more detailed specification of activities and responsibilities.

The final part of the analysis of programmes was carried out as interviewing of responsible officers of development departments of Regional Offices. The interviews showed that the questioned officers had a relatively low feedback to subjects controlling the programme. The main purpose of this control is to check the conformity of projects with the programme submitted by various subjects in the region. Answers were very different in respect of the importance and the sense of the document. It witnesses about a certain obscurity and inadequate importance of the document. As a weak point, it was relatively often pointed out the absence of priorities or of action plans. In relation to the regional sectoral policies, the programmes rarely have some added value.

The initial hypothesis was only partially confirmed. Not all the programmes contain clear priorities (sectoral or inter-sectoral) respected by the regions when designing their regional development policy.

Recommendations for a better quality of programmes and thus for a better setting-up and implementation of regional development policy are proposed – (i) for central bodies to ensure further elaborating of methodology to prepare these documents, (ii) to develop establishing of representative subjects (partners) in regions, (iii) for regions side to prioritize both their sectoral policies and general development policy, (iv) for the regions to place a greater emphasis even on proposals and implementation of other measures and activities than infrastructural ones only, (v) to ensure quality monitoring. It is necessary to introduce relevant statistical indicators provided by Czech Statistical Office and at the same time to increase the ability of regions to interpret the available data.

*Pracoviště autora: Krajský úřad Pardubického kraje, odbor strategického rozvoje kraje;
e-mail: miroslav.smejkal@pardubickykraj.cz.*

Do redakce došlo 3. 3. 2007